

บทที่ 2

วิฤกษ์กระจายเสียงกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

เยาวชนเป็นทรัพยากรอันสำคัญของประเทศชาติ จะเป็นผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นผู้กำหนดนโยบายการปกครองการพัฒนาประเทศชาติต่อไป เยาวชนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมจากสังคม เพื่อให้พวกเขาสามารถพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนคือ ข่าวสาร ข้อมูลและการเสนอทัศนคติที่เหมาะสม

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันว่า สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรม ความคิดตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชน โดยเฉพาะสื่อทางค่านวิฤกษ์กระจายเสียง ถือได้ว่าเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมากที่สุด เนื่องจากเครื่องรับวิทยุหาซื้อได้ง่ายและราคาถูก สามารถนำติดตัวไปฟังได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลา ยิ่งไปกว่านั้นผู้ฟังยังมีความเชื่อในวิทยุสูงมาก กล่าวคือ เนื้อหาข่าวสารใดที่ผ่านออกไปทางวิฤกษ์กระจายเสียง ผู้ฟังจะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเป็นความจริง ควบคู่คุณลักษณะพิเศษหลายประการที่แตกต่างไปจากสื่อชนิดอื่น วิฤกษ์กระจายเสียงจึงเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้สึนึกคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของผู้ฟังมากที่สุด และส่วนหนึ่งของผู้ฟังรายการวิทยุคือเยาวชน¹ โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในชนบท เนื่องจากเยาวชนเหล่านี้ไม่ค่อยจะมีโอกาสได้รับสารจากสื่ออื่น ๆ

พฤติกรรมการรับฟังวิฤกษ์กระจายเสียงของเยาวชน เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนชนิดอื่น เช่น หนังสือพิมพ์หรือภาพยนตร์จะมีความแตกต่างกัน ดังตารางตัวอย่างต่อไปนี้

¹ ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดกคณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "รายงานสรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการสื่อสาร
เพื่อเด็กและเยาวชนไทย", (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528),
หน้า 158-159.

ตารางแสดงการใช้สื่อมวลชนในวันเสาร์-อาทิตย์ ของนักเรียน

การใช้สื่อมวลชน	ช่วงระยะเวลา					
	๖.๐๐ - ๙.๐๐	๙.๐๐ - ๑๒.๐๐	๑๒.๐๐ - ๑๕.๐๐	๑๕.๐๐ - ๑๘.๐๐	๑๘.๐๐ - ๒๑.๐๐	๒๑.๐๐ - ๒๔.๐๐
อ่านหนังสือพิมพ์	๘.๕๐ (๘๕)	-	๑.๒๐ (๑๒)	-	-	-
ฟังวิทยุ	๓๑.๐๐ (๓๑๐)	๒๑.๐๐ (๒๑๐)	๑๘.๐๐ (๑๘๐)	๑๑.๐๐ (๑๑๐)	๕๑.๖๐ (๕๑๖)	๓๖.๖๐ (๓๖๖)
ชมโทรทัศน์	๖๐.๓๐ (๖๐๓)	๓๘.๕๐ (๓๘๕)	๘๐.๓๐ (๘๐๓)	๘๘.๐๐ (๘๘๐)	๕๐.๐๐ (๕๐๐)	๒๘.๕๐ (๒๘๕)
ชมภาพยนตร์	-	-	๐.๕๐ (๕)	-	-	-
อ่านหนังสือพิมพ์และ ฟังวิทยุ	-	-	-	-	-	-
อ่านหนังสือพิมพ์และ ชมโทรทัศน์	-	-	-	-	-	-
ฟังวิทยุและชมโทรทัศน์	-	-	-	-	๓.๕๐ (๓๕)	-
ไม่ตอบ	๐.๒๐ (๒)	๐.๕๐ (๕)	-	๑.๐๐ (๑๐)	๐.๕๐ (๕)	-
รวม ๑๐๐ (๑,๐๐๐)						

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ,
"รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์
คอเอวชนไทย", (กรุงเทพฯ , 2525).

ในส่วนของสื่อวิทยุกระจายเสียงนั้น จากการศึกษาพบว่าถ้าผู้ใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงในวันเสาร์-อาทิตย์ ของนักเรียนนั้น ตั้งแต่เวลา 21.00 ถึง 24.00น. เป็นช่วงเวลา que นักเรียน เปิดรับฟังรายการจากวิทยุมากที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงเวลาอื่น ๆ คือมีอัตราส่วนร้อยละ 71.60 จากตารางดังกล่าวข้างตน จะเห็นได้ว่าวิทยุมีบทบาทสำคัญต่อนักเรียนมากเช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่สามารถยืนยันได้ว่าสื่อวิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อที่เหมาะสมกับการส่งเสริมความรู้และปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมแก่นักเรียน จากการศึกษาพบว่านักเรียนร้อยละ 99 มีความคิดเห็นว่สื่อประเภทวิทยุ เป็นสื่อที่ช่วยในการส่งเสริมความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมมาก ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ชำนาญกหาอสมุด

ตารางแสดงความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสื่อที่ช่วยส่งเสริมความรู้ปลูกฝังคุณธรรมและ
ค่านิยมมาก

ประเภทสื่อ	ระดับของความถี่เห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
ก. บุคคล	๕๕.๘๐ (๕๕๘)	๐.๒๐ (๒)	-	-	-
ข. สื่อประเภทโทรทัศน์	๕๕.๘๐ (๕๕๘)	๐.๒๐ (๒)	-	-	-
ค. สื่อประเภทวิทยุ	๕๕.๐๐ (๕๕๐)	๑.๐๐ (๑๐)	-	-	-
ง. สื่อประเภทหนังสือพิมพ์	-	-	๘๐.๐๐ (๘๐๐)	๒๐.๐๐ (๒๐๐)	-
จ. สื่อประเภทภาพยนตร์	-	-	-	๖๗.๐๐ (๖๗๐)	๓๓.๐๐ (๓๓๐)
ฉ. สื่อประเภทวิทยุสารและ สิ่งพิมพ์	-	-	-	๕๐.๐๐ (๕๐๐)	๕๐.๐๐ (๕๐๐)
ช. สื่อประเภทโปสเตอร์	-	-	-	๓๐.๐๐ (๓๐๐)	๗๐.๐๐ (๗๐๐)
ซ. สื่อประเภทแผ่นปลิว	-	-	-	๕๐.๐๐ (๕๐๐)	๕๐.๐๐ (๕๐๐)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ,
"รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์
ต่อเยาวชนไทย", (กรุงเทพฯ.2525).

ตารางข้างต้น 2 ตารางนี้เป็นตารางจากการศึกษาวิจัย เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย" ในปีพ.ศ.2526 โดยทำการศึกษาจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดส่วนกลางกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 104 โรงเรียน ซึ่งเก็บตัวอย่างจากนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับ ม.4-ม.6 จำนวนแบบสอบถาม 1,000 ตัวอย่าง ในอัตราส่วนแต่ละโรงเรียนเท่า ๆ กันและนำมาวิเคราะห์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สื่อวิทยุกระจายเสียงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเสริมความคิดและทัศนคติที่ดีแก่เยาวชน แต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ในประเทศเรา ยังไม่สามารถใช้สื่อประเภทนี้ส่งเสริมเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาค่านิยมสื่อมวลชน ค่านิยมผลิตรายการและปัญหาค่านิยมนโยบายของรัฐบาล

ในปัญหาค่านิยมสื่อมวลชนนั้น เนื่องจากประเทศไทยมีสถานีวิทยุกระจายเสียงทั้งสิ้น 246 สถานี และมีสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพกไวโซเฉพาะกิจอีก 12 สถานี รวมเป็น 258 สถานี แต่ละสถานีออกอากาศวันหนึ่ง ๆ เป็นเวลาหลายชั่วโมง

ก. ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดกคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "รายงานสรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการสื่อสารเพื่อเด็กและเยาวชนไทย" (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 158-159

ข. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, "รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย", กรุงเทพฯ, 2525.

ค. สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและคนอื่น ๆ ม.ป.ท., ม.ป.ป., "รายงานการสัมมนา สื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก" ที่ศูนย์ฝึกอบรม บริษัทไทยสมุทรประกันภัย อำเภอบางกรวย นครราชสีมา, ฉบับอักษราเนา.

แต่รายการที่ออกอากาศนั้น รายการสำหรับ เขาวชนมีสัดส่วนน้อยมากหรือบางสถานี
แทบไม่มีเลย ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญเนื่องมาจาก สถานีวิทยุทั้งหมดเป็นของรัฐแต่ให้เอกชน
เช่าเวลาไปดำเนินการเอง เพราะฉะนั้นรายการส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปเพื่อการค้า
และมุ่งแสวงหากำไรแต่เพียงอย่างเดียว รายการวิทยุจึงมีแต่รายการบันเทิงโดยเฉพาะ
รายการ เพลงซึ่งจัดใ้กาย รายการสำหรับ เขาวชนจึงไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร
เนื่องจากจัดใ้ยาก คงลงทุนลงแรงสูงและเขาวชนไม่มีกำลังซื้อ ผู้คนที่มุ่งโฆษณา
ขายสินค้าของตน จึงไม่ให้ความสนใจ นอกจากนี้ จากการศึกษางานสื่อมวลชนด้าน
วิทยุและโทรทัศน์ถูกผูกขาดโดยคนของรัฐและ เอกชนผู้เช่าช่วงเวลา ทำให้เอกชนที่มี
ความปรารถนาดีและมีความรู้ความสามารถไม่มีโอกาสใช้สื่อมวลชนอย่างเต็มที่ในการ
พัฒนาเด็ก

ส่วนปัญหาค่านูผลิตรายการนั้น เนื่องจากผู้ผลิตรายการส่วนใหญ่จะจัด
ผลิตรายการตามประสบการณ์หรือความรู้สึกของตนวารายการควรจะมีรูปแบบและ เนื้อหา
อย่างไร โดยไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของ เขาวชนผู้รับฟัง จึงดูเหมือนว่าเขา
ถูกยึดเยียด หรือถูกบังคับให้ต้องรับฟังรายการที่จัดขึ้น นอกจากนี้แล้วผู้ที่มีความตั้งใจ
ในการผลิตรายการสำหรับ เขาวชนหลายคนยังขาดความรู้ทางด้าน เทคนิคและวิชาการ
ส่วนผู้ผลิตรายการที่มีทั้งความรู้ ความสามารถและความตั้งใจจริงที่จะจัดรายการ เพื่อ
เขาวชนมีจำนวนไม่เพียงพอ และผู้จัดบางครั้งที่งกตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้อุปถัมภ์
รายการที่มุ่งแสวงหากำไรและไม่เห็นคุณค่าของรายการที่มีสาระ

และปัญหาค่านนโยบายของรัฐนั้น สังเกตได้จากกรวางนโยบายของรัฐ
ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมายังมีใ้กำหนดนโยบายลงไปแนชัดเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนต่างๆ
เพื่อการพัฒนา เขาวชนและจากการสัมมนา เรื่องกฎหมายสื่อมวลชนสำหรับเด็ก จัดโดย
กลุ่มส่งเสริมมวลชนสำหรับเด็ก เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2524 ใ้มีการชี้ให้เห็นว่า
กฎหมายเกี่ยวกับค่านนี้มีแต่การ "ห้าม" มีให้สื่อมวลชนทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ แต่ไม่มีการกำหนดว่า
สื่อมวลชน "ต้อง" ทำอย่างนั้นอย่างนี้เพื่อประโยชน์ของ เด็กบ้าง ซึ่งเป็นข้อแสดงว่าเรา
ยังไม่มึนโยบายที่ชัดเจนในการใช้สื่อมวลชน เพื่อพัฒนา เด็กและ เขาวชน และถึงแม้ว่าจะ
มีกฎหมายห้ามมิให้สื่อมวลชนทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ก็ตาม แต่เนื่องจากขาดระบบการควบคุมที่มี
ประสิทธิภาพ ทำให้เขาวชนใ้รับการถ่ายทอดค่านิยมที่ไม่ถูกต้องนัก¹

นอกจากปัญหาหลัก ๆ ตามที่ไต่ถามมาแล้ว ยังมีปัญหากระทบครอบครัว เนื่องจากผู้ใหญ่มักไม่ค่อยให้ความสำคัญในการเลือกรับราชการ เด็ก เด็กจะไม่มีโอกาสเลือกบริโภคเหมือนผู้ใหญ่

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันก็ยังมีรายการสำหรับเยาวชนให้เด็ก ๆ ให้เลือกรับฟังกัน รายการที่จัดขึ้นนั้นรายการที่มีคุณภาพและจักมาเป็นเวลานานแล้ว ได้แก่ รายการของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ โดยไต่ถามออกเป็นฝ่ายวิทยุโรงเรียนและฝ่ายวิทยุศึกษา

- ฝ่ายวิทยุโรงเรียน : กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มงานวิทยุโรงเรียน ตั้งแต่ พ.ศ. 2501 วิทยุโรงเรียนเป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่งซึ่งใช้ประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ชวนำประสบการณ์จากโลกภายนอกมาสู่ห้องเรียน ช่วยสอนโดยตรงในบางวิชาและช่วยสาธิตการสอนในบางวิชาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนในห้องเรียน ช่วยโรงเรียนที่ขาดครูวิชาเฉพาะ ทั้งยังช่วยให้นักเรียนสนใจการเรียนและเกิดแนวความคิดที่จะค้นคว้าหาความรู้ต่อไป

ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำบทเรียนวิทยุโรงเรียน รวมทั้งผลิตคนแบบคู่มือการสอนและสื่อประกอบต่าง ๆ เพื่อบริการแก่โรงเรียนที่รับฟังวิทยุโรงเรียนทั่วประเทศ

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2526 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้จัดทำบทเรียนวิชาต่าง ๆ ออกอากาศในคลื่น ความถี่ เอฟ.เอ็ม. 92.0 เมกกะเฮิรตซ์และเอ.เอ็ม. 1197 กิโลเฮิรตซ์ ในภาคเช้า เพื่อให้บริการแก่โรงเรียนเพิ่มขึ้น โดยออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา ซึ่งสามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่การรับฟังถึง 90 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ประเทศ และเพิ่มจำนวนบทเรียนออกอากาศมากขึ้น บทเรียนวิทยุโรงเรียนออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเครือข่าย 2 เพื่อการศึกษา จำแนกตามชั้น วิชาและจำนวนบทเรียน (ประถม - มัธยม)

- ฝ่ายวิทยุเพื่อการศึกษาประชาชน : รายการสำหรับเยาวชนที่จัดขึ้น
คือ "รายการโลกสดใส"

สำนักหอสมุด